

К.е.н. Яковенко Р. В., Чиканчи О.

Кіровоградський національний технічний університет

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Загальний низький рівень життя, що формується переважно з доходів у вигляді заробітної плати, пенсій та соціальних виплат різного характеру, визначається рівнем розвитку національної економіки, спроможністю до збільшення соціальних виплат у структурі видатків ВВП. Сучасна економіка України характеризується подальшим інституціональним розвитком, зростанням ролі людського фактора в суспільних трансформаціях, прагненням формування повноцінного, промислово розвинутого, ринково орієнтованого господарства. Таким чином, наша криза – це не звичайна циклічна, а стадіальна криза, пов'язана з переходом суспільства від індустріальної до постіндустріальної стадії суспільно-політичного розвитку, її принципова особливість полягає у тому, що вона одночасно є переходом від адміністративно-командної до ринкової економіки.

Трансформаційні процеси сьогодення України спрямовані на подальше посилення „людиноцентризму” в процесах соціально-економічного розвитку та формуванні державної політики, сприяння розробки нових теоретичних концепцій, які б підтверджували визначальну роль соціального розвитку і формування адекватного суспільного середовища.

Нераціональна, сировинно-експортна структура економіки України, її неспроможність конкурувати з тими країнами, які базують свою діяльність на застосуванні нових технологій та удосконаленні наявної виробничої техніки, вимагає підвищення економічної ефективності суспільного виробництва, яке потребує еволюційних змін у самій людині через вимогу освоєння нових професій і спеціальностей, підвищення рівня власної професійної придатності та мобільності, набуття здібностей творчого осмислення виробничих цілей.

Зростання обсягів розумової і творчої праці та зменшення обсягів праці фізичної покращують рівень самореалізації робітників, зменшують розміри

впливу шкідливих умов на їх здоров'я, але й певним чином ускладнюють процеси розрахунку головних показників трудової економіки: продуктивності та трудомісткості праці.

Дієвим механізмом зміни структури економіки на основі застосування нових технологій та досягнень науково-технічного прогресу є інвестування та залучення коштів у розвиток інноваційних технологій, наукомістке виробництво, розвиток сфери послуг. Наслідком дії такого механізму має стати інтелектуалізація виробництва, тобто зміна якісних вимог до сучасного робітника, його кваліфікаційного рівня і визначення розумової праці людини визначальним довгостроковим фактором виробництва.

Головними напрямками структурної перебудови економіки України є:

- створення нової структури суспільного виробництва, яка відповідає вимогам сучасного науково-технічного прогресу;
- підвищення конкурентоздатності національної економіки;
- перехід від ресурсовитратного до ресурсозберігаючого виробництва;
- формування розвинутого споживчого сектору та інше.

При формуванні структурної політики важливу роль відіграє вибір пріоритетних напрямів розвитку окремих галузей, економічних районів, видів виробництва. В цьому випадку керуються такими критеріями:

- експортний потенціал галузі;
- перспективи попиту на продукцію галузі на внутрішньому ринку;
- досягнення більш високої індустріальної стадії розвитку;
- мінімізація дефіциту в торговельному балансі;
- розв'язання проблем зайнятості;
- вирішення екологічних проблем та інше.

В межах структурної політики розробляється і реалізується система державного впливу на економіку, яка включає:

1. заходи щодо стимулювання переходу праці й капіталу з однієї галузі до іншої;

2. розробку довгострокових планів, цільових програм, національних проектів щодо вирішення актуальних проблем структурної перебудови, підготовки та перепідготовки робочої сили тощо;

3. заходи щодо згортання частини виробничого апарату депресивних галузей виробництва та інше.

Що стосується соціально-класової структури, то поряд із кланово-корпоративними угрупованнями в Україні сформувалися прошарки середньої і дрібної буржуазії, та вузький, але активний прошарок „професіоналів”. Інтелігенція вкрай диференційована: маса „рядової” (вчителі, лікарі, інженери і т.п.), переважно бідної, та прошарок „елітної”, значною мірою зрощеної з владою. Робітничий клас теж диференційований залежно від типів підприємств.

Україна відійшла від централізовано-планової економіки, але до системи стратегічного (корпоративного) планування ще не прийшла. В Україні не відбувалося швидкого та гнучкого пристосування до змін в економічному середовищі внаслідок недостатньої кваліфікації менеджменту підприємств, галузей та народному господарстві в цілому, який не зміг використати світовий досвід антициклічного регулювання, нераціональної міжгалузевої структури та структури основних фондів, а також внаслідок сильних політичних впливів (переважно демагогічно-популістських).

Отже, необхідним є державний вплив на економіку, який полягає в наступному: вибір національних пріоритетів розвитку, зокрема в області високотехнологічного і наукоємного секторів; збалансованість як державних, так і приватних інвестицій в НДДКР і формування на цій основі приватно-державного партнерства; створення нових структур національної інноваційної системи у формі кластерів новітніх технологій; стимулювання університетів для переходу від класичної схеми „наука+освіта”, до схеми „наука+освіта+інноваційний бізнес”; удосконалення інституційної бази нової економіки, пов’язаної з використанням інтелектуальної власності.